

Ulkoasiainneuvosto 20.3.2023; ulko- ja puolustusministerien yhteiskokous; Suomen tavoitteet

EU:n ulko- ja puolustusministerit kokoontuvat 20.3.2023 Brysselissä. Suomea edustavat ulkoministeri Pekka Haavisto ja puolustusministeri Antti Kaikkonen. Kokouksen aiheina ovat EU:n strateginen kompassi ja EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle.

Strateginen kompassi

EU:n ulkoisen ja sisäisen toimintakyvyn ja yhtenäisyyden vahvistaminen on Suomen etujen mukaista. EU:n kyky toimia Eurooppaa kohtaavissa kriiseissä on Suomelle erityisen tärkeä. EU:n uskottavuuden kannalta on ensisijaisen tärkeää, että EU panee toimeen nopealla aikataululla strategisessa kompassissa asetetut selkeät tavoitteet ja toimet turvallisuus- ja puolustusyhteistyön vahvistamiseksi. EU:n puolustusyhteistyön tavoitteiden saavuttaminen ja strategisen kulttuurin vahvistaminen edellyttävät selkeitä toimia. Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Suomen turvallisuudelle on keskeistä, että EU vastaa turvallisuusympäristön muutoksiin kokonaisvaltaisella ja kaikki ilmansuunnat kattavalla lähestymistavalla. Tavoitteena on, että EU kykenee kantamaan vastuuta ja tuottamaan turvallisuutta laaja-alaisesti ja tehokkaasti. Suomi katsoo, että EU:n tulee olla globaalisti uskottava toimija ja tarvittaessa kyvykäs käynnistämään ja toimeenpanemaan erilaisia, myös vaativia, operaatioita itsenäisesti. Kyky nopeaan ja tehokkaaseen päätöksentekoon ja toimintaan sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan osalta on EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön uskottavuuden kannalta keskeistä. Kokonaisvaltaisella kriisinhallinnalla vaikutetaan myös laajemmin globaaliin turvallisuuteen ja kehitykseen. Synergiaetujen takaamiseksi EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden sektorin yhteistyötä ja siviili-sotilas-yhteistyötä tulee kehittää edelleen. Strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi EU:ssa tulee ratkaista teknisiä ja käytännön ongelmia kriisinhallinnan joukkojenmuodostuksen sujuvoittamiseksi. Näitä ovat esimerkiksi operaatioiden kustannusten jakaminen nykyistä järjestelyä tasaisemmin, tilannekuvan ja ennakoinnin parantaminen sekä suunnittelu- ja johtamisrakenteiden käytännön edellytysten kehittäminen. Suomi katsoo, että EU:n kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu- ja johtamiskyvyn (*Military Planning and Conduct Capability*, MPCC) tulee kyetä johtamaan myös toimeenpanevia operaatioita. EU-yhteistyö on erityisen hyödyllistä yhteiskäyttöisten ympäristöjen, kuten merellisen turvallisuuden ja avaruuden tematiikoissa jäsenmaiden resilienssin, rajallisten resurssien ja keskeisten suorituskykyjen kehittämisen näkökulmasta. Avaruuden ja turvallisuuden sekä puolustuksen välisiä linkkejä tulee kehittää mm. avaruusaspektien paremmalla huomioimisella puolustusaloitteissa ja turvallisuus- ja puolustuskäytännön edistämällä EU:n laajemmassa avaruuspolitiikassa. Uudet uhkat tulee jatkossakin sisällyttää EU:n puolustusalan toimien ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan suunnitteluun koko toimintaympäristö huomioiden. Suomi edistää yhteisten työkalujen kehittämistä hybridi- ja kyberuhkiin vastaamiseksi. Suomi tukee EU:n kumppanuuksien monipuolistamista ja vahvistamista sekä räätälöityjen kumppanuuksien mallia. EU:n ja Naton välinen ja transatlanttinen yhteistyö ovat tärkeitä Euroopan turvallisuuden vahvistamiseksi ja EU:n intressien edistämiseksi. EU:n ja Naton välisen kumppanuuden ja yhteistyön kehittäminen kunnianhimoisesti ja käytännönläheisesti on erityisen tärkeää nykyisessä turvallisuustilanteessa.

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän Ukrainassa aloittaman sotilaallisen hyökkäyksen. Venäjän hyökkäys on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Venäjän tulee välittömästi pysäyttää sotatoimet. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Venäjän hyökkäys kohdistuu Ukrainaan, mutta myös koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Poliittista, taloudellista, sotilaallista ja humanitaarista tukea Ukrainalle tulee jatkaa ja lisätä. Suomi on valmis tarkastelemaan myönteisesti uusia esityksiä Ukrainalle annettavan tuen kasvattamiseksi ja Ukrainan asevoimien tukemiseksi Euroopan rauhanrahaston rahoitusta hyödyntäen (U 87/2022 vp). On tärkeää varmistaa, että Ukrainan tukea koskevat toimenpiteet toteutetaan nopeasti, ottaen huomioon, että teollisen tuotantokapasiteetin kasvattaminen vie aikaa. Suomi on valmis tutkimaan yhteishankintojen käyttöä Ukrainan tukemiseksi. Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Suomi tukee Ukrainan asevoimien tukemiseksi 15.11. käynnistetyn EU:n sotilaallisen avustusoperaation toimintaa ja tavoitteita (EU Military Assistance Mission in support of Ukraine, EUMAM Ukraine). Suomi osallistuu EUMAM Ukraine -avustusoperaation enintään 50 sotilaalla, jotka toimivat koulutus- ja neuvonantotehtävissä Puolassa.

Asialista

Strateginen kompassi
EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle

s. 4
s. 7

Ulkoministeriö

TAVOITEMUISTIO

POL-10 Heiskanen Janne

8.3.2023

Asia

Strateginen kompassi

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 20.3.2023; ulko- ja puolustusministerien yhteisistunto

Asiakirjat

UTPJ 14/2022 vp, UTPJ 20/2021 vp, UTPJ 8/2021 vp, UTP 11/2020 vp, VNS 78/2021, VNS 4/2020 vp, VNS 7/2020 vp

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Janne Heiskanen/UM, janne.heiskanen@formin.fi, p. 0295 350 330

Meiju Keksi /PLM, meiju.keksi@gov.fi, p. 0295 140 322

Anna Kemppi/VNK, anna.kemppi@gov.fi, p. 0295 160 164

Meeri-Maria Jaarva/SM, meeri-maria.jaarva@gov.fi, p. 0295 488 530

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ulko- ja puolustusministerit keskustelevat yhteisistunnossa EU:n strategisen kompassin toimeenpanosta.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja aihealueeseen on määritelty valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VNS 4/2020 vp), selonteossa EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp) sekä valtioneuvoston puolustusselonteossa (VNS 78/2021). Lisäksi kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea antoi suosituksia Suomen kriisinhallinnan kehittämiseksi (valtioneuvoston julkaisuja 2021:13). Suomen kantoja strategiseen kompassiin on määritelty tarkemmin UTP-kirjeessä (UTP 11/2020 vp) ja UTP-jatkokirjeissä (UTPJ 8/2021 vp, UTPJ 20/2021 vp ja UTPJ 14/2022 vp). Tiivistetysti:

EU:n ulkoisen ja sisäisen toimintakyvyn ja yhtenäisyyden vahvistaminen on Suomen etujen mukaista. EU:n kyky toimia Eurooppaa kohtaavissa kriiseissä on Suomelle erityisen tärkeä.

EU:n uskottavuuden kannalta on ensisijaisen tärkeää, että EU panee toimeen nopealla aikataululla strategisessa kompassissa asetetut selkeät tavoitteet ja toimet turvallisuus- ja puolustusyhteistyön vahvistamiseksi.

EU:n puolustusyhteistyön tavoitteiden saavuttaminen ja strategisen kulttuurin vahvistaminen edellyttävät selkeitä toimia. Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tärkeitä toimenpiteitä.

Suomen turvallisuudelle on keskeistä, että EU vastaa turvallisuusympäristön muutoksiin kokonaisvaltaisella ja kaikki ilmansuunnat kattavalla lähestymistavalla. Tavoitteena on, että EU kykenee kantamaan vastuuta ja tuottamaan turvallisuutta laaja-alaisesti ja tehokkaasti.

Suomi katsoo, että EU:n tulee olla globaalisti uskottava toimija ja tarvittaessa kyvykäs käynnistämään ja toimeenpanemaan erilaisia, myös vaativia, operaatioita itsenäisesti. Kyky nopeaan ja tehokkaaseen

päätöksentekoon ja toimintaan sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan osalta on EU:n turvallisuus- ja puolustustyön uskottavuuden kannalta keskeistä.

Kokonaisvaltaisella kriisinhallinnalla vaikutetaan myös laajemmin globaaliin turvallisuuteen ja kehitykseen. Synergiaetujen takaamiseksi EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden sektorin yhteistyötä ja siviili-sotilasyhteistyötä tulee kehittää edelleen.

Strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi EU:ssa tulee ratkaista teknisiä ja käytännön ongelmia kriisinhallinnan joukkojenmuodostuksen sujuvoittamiseksi. Näitä ovat esimerkiksi operaatioiden kustannusten jakaminen nykyistä järjestelyä tasaisemmin, tilannekuvan ja ennakoinnin parantaminen sekä suunnittelu- ja johtamisrakenteiden käytännön edellytysten kehittäminen. Suomi katsoo, että EU:n kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu- ja johtamiskyvyn (*Military Planning and Conduct Capability*, MPCC) tulee kyetä johtamaan myös toimeenpanevia operaatioita.

EU-yhteistyö on erityisen hyödyllistä yhteiskäyttöisten ympäristöjen, kuten merellisen turvallisuuden ja avaruuden tematiikoissa jäsenmaiden resilienssin, rajallisten resurssien ja keskeisten suorituskykyjen kehittämisen näkökulmasta. Avaruuden ja turvallisuuden sekä puolustuksen välisiä linkkejä tulee kehittää mm. avaruusaspektien paremmalla huomioimisella puolustusaloitteissa ja turvallisuus- ja puolustuskäytäntöjen edistämällä EU:n laajemmassa avaruuspolitiikassa.

Uudet uhkat tulee jatkossakin sisällyttää EU:n puolustusalan toimien ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan suunnitteluun koko toimintaympäristö huomioiden. Suomi edistää yhteisten työkalujen kehittämistä hybridi- ja kyberuhkiin vastaamiseksi.

Suomi tukee EU:n kumppanuuksien monipuolistamista ja vahvistamista sekä räätälöityjen kumppanuuksien mallia. EU:n ja Naton välinen ja transatlanttinen yhteistyö ovat tärkeitä Euroopan turvallisuuden vahvistamiseksi ja EU:n intressien edistämiseksi. EU:n ja Naton välisen kumppanuuden ja yhteistyön kehittäminen kunnianhimoisesti ja käytännönläheisesti on erityisen tärkeää nykyisessä turvallisuustilanteessa.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Korkea edustaja Borrell esittelee strategisen kompassin ensimmäisen toimeenpanoraportin vuosi kompassin hyväksymisen jälkeen.

Jäsenmaat ovat olleet pitkälti tyytyväisiä strategisen kompassin toimeenpanon edistymiseen. Ensimmäistä vuosiraporttia on kuitenkin muutamien jäsenmaiden piirissä pidetty osin varsin optimistisena. Osa jäsenmaista on tuonut esiin tarvetta varmistaa, että kompassissa asetettua kunnianhimon tasoa ei lasketa esimerkiksi yhteisten kustannusten lisäämisen, kriisinhallinnan johtorakenteiden kehittämisen, EU:n nopean toiminnan joukkojen tai siviilikriisinhallinnan suhteen.

4. TAUSTA

Strateginen kompassi tarkentaa ja täsmentää EU:n globaalistrategiassa ja sitä seuranneissa marraskuun 2016 neuvoston päätelmissä yhteisesti hyväksytyjä tavoitteita kriisinhallinnan, kumppanien tukemisen ja Euroopan unionin ja sen kansalaisten suojelun osalta. Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun EU:ssa toteutettiin arviointi- ja ohjausprosessi EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön alalla. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan vuosittain Eurooppa-neuvostossa korkean edustajan (komission ja Euroopan puolustusviraston kanssa) laatiman raportin pohjalta.

Strategisen kompassin toimeenpano etenee usealla alueella. Neuvostossa käsitellään kevään aikana muun muassa EU:n kyberpuolustuspolitiikkaa pohjautuen komission ja korkean edustajan aiheesta antamaan tiedonantoon. Kyberpuolustuspolitiikan tavoitteena on suojata, ennaltaehkäistä sekä puolustaa EU:ta kasvavilta kyberhyökkäyksiltä. Tiedonannon laajempuna kehyksenä toimii Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä tämän suorat ja välilliset vaikutukset Euroopan unionille ja sen kumppaneille. EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategia julkaistaan maaliskuussa. Strategia tulee rakentumaan seuraavien aiheiden ympärille; unionin järjestelmien ja palveluiden resilienssi, Euroopan vastaus avaruushuonokseen, avaruus turvallisuuden ja puolustuksen tukena sekä kumppanuudet. Tarkoituksena on puolustaa EU:n intressejä avaruudessa ja parantaa avaruuteen liittyviä turvallisuus- ja puolustuselementtejä.

Myös sotilaallisen kriisinhallinnan yhteisten kustannusten laajentaminen, nopean toiminnan kehittäminen ja sekä EU:n sotilaallisen suunnittelu- ja johtoesikunta MPCC:n vaiheittainen vahvistaminen ovat keväällä agendalla. Lisäksi työtä edistetään yhteishankinnoissa mukaan lukien Euroopan puolustusvirastossa toimiva *Defence Joint Procurement Task Force* ja lyhyen aikavälin yhteishankintaväline EDIRPA (*European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act*), jonka osalta odotetaan Euroopan parlamentin käsittelyä. Keväällä hyväksytään myös päivitetty merellisen turvallisuuden strategia.

Strateginen kompassi huomioi EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämisen tarpeen. Suomi on pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että EU:n siviilikriisinhallinnassa huomioidaan kokonaisvaltaisuus sekä Suomelle tärkeät painopisteet, kuten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhtymäkohtien huomioiminen, siviilikriisinhallinnan vaikuttavuus ja naisten osallistumisen kasvattaminen. Strateginen kompassi sisältää Suomelle tärkeän sitoumuksen solmia uusi siviilikriisinhallinnan kompaktisopimus vuonna 2023. Lisäksi strateginen kompassi tähtää siviilikriisinhallinnan vahvistamiseen ja operaatioiden vaikuttavuuden ja joustavuuden lisäämiseen.

Ulkoministeriö

TAVOITEMUISTIO

POL-10 Heiskanen Janne

8.3.2023

Asia

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle

Kokous/tapaaminen

Ulkoasianneuvosto 20.3.2023; ulko- ja puolustusministerien yhteisistunto

Asiakirjat

UTP 32/2022 vp, VNS 17/2022 vp, U 87/2022 vp

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Janne Heiskanen/UM, janne.heiskanen@formin.fi, p. 0295 350 330

Meiju Keksi /PLM, meiju.keksi@gov.fi, p. 0295 140 322

Tommi Nordberg / PLM, tommi.nordberg@gov.fi, p. 0295 140 024

Anna Kemppi/VNK, anna.kemppi@gov.fi, p. 0295 160 164

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n ulko- ja puolustusministerit kokoontuvat ulkoasianneuvoston yhteisistuntoon 20.3.2023. Suomea edustavat ministerit Haavisto ja Kaikkonen. Istunnon aiheena on EU:n tuki Ukrainalle ja siinä tullaan käsittelemään muun muassa EUMAM Ukraine -operaatiota sekä Ukrainan tukemista tykistöammuksilla jäsenmaiden varastoista sekä mahdollisen eurooppalaisen yhteishankinnan kautta.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän Ukrainassa aloittaman sotilaallisen hyökkäyksen. Venäjän hyökkäys on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Venäjän tulee välittömästi pysäyttää sotatoimet. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Venäjän hyökkäys kohdistuu Ukrainaan, mutta myös koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Poliittista, taloudellista, sotilaallista ja humanitaarista tukea Ukrainalle tulee jatkaa ja lisätä.

Suomi on valmis tarkastelemaan myönteisesti uusia esityksiä Ukrainalle annettavan tuen kasvattamiseksi ja Ukrainan asevoimien tukemiseksi Euroopan rauhanrahaston rahoitusta hyödyntäen (U 87/2022 vp).

On tärkeää varmistaa, että Ukrainan tukea koskevat toimenpiteet toteutetaan nopeasti, ottaen huomioon, että teollisen tuotantokapasiteetin kasvattaminen vie aikaa.

Suomi on valmis tutkimaan yhteishankintojen käyttöä Ukrainan tukemiseksi.

Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Suomi tukee Ukrainan asevoimien tukemiseksi 15.11. käynnistetyn EU:n sotilaallisen avustusoperaation toimintaa ja tavoitteita (*EU Military Assistance Mission in support of*

Ukraine, EUMAM Ukraine). Suomi osallistuu EUMAM Ukraine -avustusoperaation enintään 50 sotilaalla, jotka toimivat koulutus- ja neuvonantotehtävissä Puolassa.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell sai 20.2. ulkoasianneuvostosta toimeksiannon edistää toimia Ukrainalle osoitettavan aseellisen tuen sekä Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseksi.

EU:n ulkosuhdehallinto, Euroopan puolustusvirasto ja komissio jakoivat 1.3. toimeksiannon pohjautuvan ajatuspaperin. Ajatuspaperi sisältää kolme keskeistä elementtiä, joita ovat jäsenmaiden varastoissa olevien ammusten välitön toimitus Ukrainaan, yhteishankinnat jäsenmaiden varastojen täydentämiseksi ja Ukrainan tukemiseksi sekä puolustusteollisuuden tuotantokyvyn nopea kasvattaminen.

Ensimmäinen keskustelu ajatuspaperissa käsitellyistä aiheista käydään puolustusministerien epävirallisessa kokouksessa 8.3.2023, jonka jälkeen asia on esillä ulko- ja puolustusministerien yhteiskokouksessa 20.3. ja Eurooppa-neuvostossa 23.-24.3.

4. TAUSTA

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle

EU on reagoinut Venäjän hyökkäykseen voimakkailla kumppaneiden kanssa koordinoituilla pakotteilla sekä lisäämällä tukeaan Ukrainalle. Poliittisen ja taloudellisen tuen lisäksi EU:n tukitoimet Ukrainalle kattavat myös tappavan ja ei-tappavan materiaalin toimittamisen Euroopan rauhanrahaston (*European Peace Facility, EPF*) kautta. Ulkoasiainneuvosto päätti 23.1. seitsemänneistä 500 miljoonan euron tukipaketista Ukrainalle ja 45 miljoonan euron avustustoimesta EUMAM Ukrainen koulustoittoiminnan tukemiseksi Euroopan rauhanrahastosta. Kokonaisuudessaan Euroopan rauhanrahaston kautta rahoitettava tuki Ukrainalle nousi 3,6 miljardiin euroon. Jäsenmaat antoivat joulukuussa 2022 poliittisen hyväksynnän EPF:n rahoituskaton nostamiselle 2 miljardilla eurolla, ja samalla todettiin mahdollisuus täydentää rahastoa myöhemmin 3,5 miljardilla eurolla.

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell sai 20.2. ulkoasianneuvostosta toimeksiannon edistää toimia Ukrainalle osoitettavan aseellisen tuen sekä Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseksi. Ukraina tarvitsee sotilaallista tukea kiireellisesti. Samalla EU-maiden tulee täydentää omia varastojaan.

EU:n ulkosuhdehallinto, Euroopan puolustusvirasto ja komissio jakoivat 1.3. ajatuspaperin, jossa esitetään 1) Ukrainan kiireellistä tukemista tykistöammuksilla jäsenmaiden varastoista ja tähän liittyviä takaisinmaksuja Euroopan rauhanrahastosta; 2) yhteishankintoja tykistöammusten toimittamiseksi Ukrainan tueksi ja jäsenmaiden varastojen täydentämiseksi sekä 3) toimia eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin lisäämiseksi ja tuotannon pullonkaulojen purkamiseksi komission tuella.

EUMAM Ukraine -operaation koulustoittoimet ovat edenneet hyvin. 24 jäsenmaata on tähän mennessä ilmoittanut osallistuvansa operaatioon. Operaation arvioidaan saavuttavan lähtötavoitteensa 15 000 ukrainalaissotilaan kouluttamisesta kevään 2023 aikana. Tämän huomioiden 9.2.2023 kokoontuneen ylimääräisen Eurooppa-neuvoston päätelmissä todetaan, että operaatioissa tulisi pyrkiä kuluvan vuoden aikana kouluttamaan yhteensä 30 000 ukrainalaissotilasta.

Suomi on tähän mennessä tehnyt päätökset 13 puolustustarvikeapupaketin lähettämisestä Ukrainaan. Kaikkien Suomen Ukrainalle toimittamien puolustustarvikepakettien korvattava arvo on viimeisimmän (päätös 23.2.2023) paketin myötä yli 750 miljoonaa euroa.